

ምድብ አምስት (ከ10ኛ — 12ኛ) ክፍል

46 ኛ ሳምንት

ጻድቁ ተክለሃይማኖት

ዓላማ

- ❖ ስለ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ተጋድሎና ቅድስና ላይ በመመስረት መንፈሳዊ ኑሮን መማር።

የሚጠና ጥቅስ፡-

- ❖ "እግዚአብሔር በጻድቁ እንደተገለጠ እውቁ" መዝ. 4÷3

መግቢያ፡-

- ❖ በመጀመሪያው ክፍለ ዘመን የተፈጸመውን የሐዋርያትን መንፈሳዊ ሥራና በክርስቶስ ስም የፈጸሙትን ተጋድሎ ተምረናል።
- ❖ በዛሬው ትምህርታችንም በኢትዮጵያ ከተነሱት ትላልቅ ቅዱሳን አንዱ ስለሆኑትና ኢአማንያንን አስተምረው ስላጠመቁ ቅዱስ አባት እንማራለን።

ልደትና እድገት

- ❖ በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን አዲስ ሐዋርያ የተባሉት የ13ኛው መቶ ክፍለዘመን ጻድቅ ናቸው - አቡነ ተክለሃይማኖት። አባታቸው **ጸጋ ዘአብ** እናታቸው **እግዚእ ጎረያ** ይባላሉ።
- ❖ የአቡነ ተክለሃይማኖት ወላጆች ልጅ ስላልነበራቸው ፤ ቅዱስ ሚካኤልን እንዲያማልዳቸው በመለመን ሀብታቸውን ሁሉ ለድኸነት ይመጸውቱ ነበር። አንድ ቀን ቅዱስ ሚካኤል በሕልም ተገልጦ እንደ ቅዱስ ዮሐንስ መጥምቅ ዓይነት የተባረከ ልጅ እንደሚወልዱ አበሠራቸው። እንደ ሕልማቸውም **ታላላቅ 24** ቀን ልጅ ወለዱ **ፍስሐጽዮን** ብለውም ሰየሙት። (የጽዮን ደስታ ማለት ነው።) ቤተሰቦቻቸው በነበሩበት አካባቢ የቅዱስ ሚካኤል ቤተክርስቲያን ስለነበር አባታቸው እዚያ ያገለግሉ ነበር።
- ❖ አቡነ ተክለሃይማኖት ተአምራትን ማድረግ የጀመሩት ገና በልጅነታቸው ነው። በተወለዱ በሦስተኛ ቀናቸው **አሐዱ አብ ቅዱስ አሐዱ ወልድ ቅዱስ አሐዱ ውሐቱ መንፈስቅዱስ** ብለው አመስግነዋል።
- ❖ በአካባቢው በተከሰተው ድርቅ የተነሣ የሚበላና የሚጠባ በመጥፋቱ የቅዱስ ሚካኤልን **ዝክር** ለመዘክር ወላጆቻቸው ስለተቸገሩ። ፍሥሐጽዮን እናታቸውን የዳቱቱን ዕቃ እንድታመጣላቸው ጠይቀው እጃቸውን ሲያሳርፉበት በዳቱት ተሞላ። በዚህ መልኩም 12 ቅርጫት ሙሉ ዳቱት ተገኘ። የዘይቱንም ዕቃ እንዲሁ ሞሉት። በዚህም የቅዱስ ሚካኤል ዝክር ተዘከረ።

ትምህርት ጥሪ እና ክህነት

- ❖ በልጅነታቸው የመጀመሪያውን የቤተክርስቲያን ትምህርት ያገኙት ከአባታቸው ነው። በአስራ አምስት አመታቸው አባታቸው ወደ ግብፃው አቡነ ቂርሎስ ዘንድ ወስደዋቸው ድቁናን ተቀብለዋል። በአካባቢያቸው ያለውን ፈረስ መጋለብንና ቀስት መወርወርን የመሳሰለውንም ትምህርት ተምረው ነበር። አንድ ቀን ከንደኞቻቸው ጋር ቀስት በመወርወር ላይ እያሉ ቅዱስ ሚካኤል ተገልጦ ካሁን በኋላ ሕዝብን ለማዳን መመረጣቸውን፤ እግዚአብሔርም ሙት የማስነሣት፤ ድውይ የመፈወስና አጋንንትን የማውጣት ጸጋ እንደ ሰጣቸው ገለጠላቸው። ስማቸውንም ተክለሃይማኖት ብሎ ለወጠው። **"ተክለሃይማኖት"** ማለትም የሃይማኖት ተክል ማለት ነው።
- ❖ ከዚህ በኋላ ወደ አቡነ ቂርሎስ ዘንድ ሄደው ቅስና በመቀበል አባታቸው በሚያገለግሉበት ደብር በርጋታና በትጥትና ማገልገል ጀመሩ።

ሐዋርያዊ አገልግሎት

- ❖ መጀመሪያ እግዚእ ጎረያ በመቀጠልም ጸጋ ዘአብ ሲያርፉ ሀብታቸውን ለድኸነትና ለሐብያተ ክርስቲያናት ሰጥተው ለሐዋርያዊ አገልግሎት ወጡ። ከአቡነ ኢየሱስ ሞዓ ጋር በሐይቅ ከመገናኘታቸው በፊት ቅስናን ተቀብለው በሸዋና በዳሞት በስብከተ ወንጌል አገልግለዋል።
- ❖ በዚያን ጊዜ ቡልጋ ዙርያውን በጣዖት አመልኮ የተከበበ ነበርና ከታ በተባለው ቦታ ለሦስት ዓመታት በማስተማር አምልኮ ጣዖትን አጥፍተው ታቦትና ካህን ከዘረፈ አምጥተው አብያተ ክርስቲያናትን ተክለውላቸዋል።
- ❖ ቀጣዩ የስብከተ ወንጌል ሥራቸው በደቡብ ሸዋ በዳሞት ላይ ያተኮረ ነበር። መጀመሪያ በይፋት ተራራ ይመለከ የነበረውን ጣዖት በማስቀረት ክርስትናን ለሰባት ወራት አስተምረዋል። ከዚያም ቢላት ወደሚባል በጠንቋይ ንጉሥ ወደሚመራ ሀገር ገብተው ማስተማር ጀመሩ። ይሁን እንጂ ከፍተኛ ተቃውሞ ገጥሞቸዋል። በመጨረሻ ግን አልመለስ ያሉትንና ሕዝቡ እንዳይማር እንቅፋት የሆኑትን ጠንቋዮች እና ጋሻ ጃግራዎቻቸውን መሬት ውስጥ አሰጠዋቸው። ብዙ ሕሙማንን ፈውሰውና ሕዝቡንም አስተምረው አሳምነዋል።
- ❖ ይህ ቦታ በወላይታ ውስጥ ሆኖ በዳሞቱ ንጉሥ ሥር እንደነበር የሚያመለክተው። አቡነ ተክለሃይማኖት ቤተ ጣዖቱን በማፈራረሳቸው የአካባቢው መስፍን ቃፈረ ውድም አስይዞ ከሞተለሚ ዘንድ ሊያቀርባቸው ማለቡ በገድሉ መጻፉ ነው። በኋላም በመስፍኑ ልጅ ላይ ያደረው ሰይጣን "ፍሥሐ ጽዮን ሆይ ÷ ልታጠፋኝ መጣህን?" እያለ እየጮኸ ሲለቅ በማየቱ መስፍኑ ደንግጦ ከታሠሩበት ፈታቸው፤ ይቅር ይሉት ዘንድም ለመናቸው፤ እርሱም አምኖ ተጠምቆ ስሙ ገብረ ዋሕድ ተባለ። ቤተሰቡም በሙሉ ተጠመቀ።
- ❖ የዳሞቱ ንጉሥ ሞተለሚ እግዚእ ጎረያን አገባለሁ ብሎ ባሰበበት በሰርጉ ዕለት ቅዱስ ሚካኤል በመብረቅና በብርሃን ተገልጦ ሲነጥቀው ስላየ አእምሮው ሁሉ ታውኮ ነበር። የቢላቱ መስፍን ንጉሣችን አእምሮው ታውኳልና ይፈውሱት ብሎ ነገራቸው። እርሳቸውም ከመስፍኑ ጋር ወደ ዳሞት አብረው ተጓዙ። ሞተለሚ የሁለቱን መምጣት ሲሰማ ደንግጦ አቡነ ተክለ ሃይማኖትን በሁለት ቅርጫት ከትተው በጦመ ግራርያ ገደል እንዲጥሏቸው አዘዘ። ነገር ግን ቅዱስ ሚካኤል በክንፉ ስለጠበቃቸው ምንም ሳይሆኑ ቀሩ። ተመልሰውም በፊቱ ቆሙ። ሞተለሚ የላካቸውን ሰዎች ባለማመት ሌሎችን በተመሳሳይ ትእዛዝ አገዘ ዘመኑ ምስክሮች ጋር ላከ። ነገር ግን አሁንም በሰላም ከገደሉ ወጡ። ይህን ሲመለከቱ ምስክሮቹም ሆኑ የዳሞት ሕዝብ በክርስትና አምነው አምልኮ ጣዖትን ተው።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከጠንቋዮች ጋር እንደ ሙሴ ተከራክረው በማሸነፍና ሙት በማስነሣት ሞተለሚን አሳምነው ካጠመቁ በኋላ ንጉሡ ለቤተክርስቲያን ብዙ ርስትና ገንዘብ ሰጠ። እርሳቸውም በዳሞት ለ12 ዓመታት አስተምረዋል።
- ❖ በርካታ አባቶችን ንቡራነ ዕድ እየሾሙ በተለያዩ የሀገሪቱ ክፍሎች በስብከተ ወንጌል እንዲሰማሩና ክርስትናን እንዲያስፋፉ አድርገዋል። **ለምሳሌ** አቡነ ሳሙኤል ዘደብረ ወገግ፤ አቡነ ዜናማርቆስ..... ይጠቀሳሉ።

ገዳማዊ ሕይወት

- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ወደ ሐይቅ የገቡት በ 30 ዓመታቸው ነው። በሐይቅ እስጢፋኖስም ሥርዓተ ምንክስናን እየተማሩ፤ ገዳሙንም እየረዱ በዚያን ጊዜ ታዋቂ ከነበረውና በሊቃውንትና በቅዱሳን መጻሕፍት ከዳበረው የሐይቅ ትምህርት ቤት ብዙ ዕውቀትን ገብይተዋል።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በሰሜን ኢትዮጵያ የሚገኙ ቅዱሳን መካናትን ከጎበኙና ከአባቶች ጋር ከተገናኙ በኋላ ደብረ ዳሞ ገብተው አገልግለዋል።በዚያም ሥርዓተ አስኬማ ተፈጽሞላቸዋል።የመጀመርያዎቹን ደቀ መዛሙርት ያፈሩት በደብረ ዳሞ ገዳም በነበሩበት ጊዜ እንደነበር የደብረ ዳሞ ገዳም ታሪክ ይገልጣል።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከደብረ ዳሞ ገዳም ሲወርዱ ሰይጣን የመውረጃውን ገመድ ቆረጠባቸው። በዚህ ጊዜ ስድስት አክናፊ ጸጋ ተሰጥቷቸው ከተራራው ስር ሁለት ሺ ክንድ ያህል ርቀው በሰላም ደረሱ። ከዘመናት በኋላ ባረፉበት ሥፍራ በስማቸው ቤተክርስቲያን ተሠርቶበታል።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ዕድሜያቸው ወደ ሰባዎቹ አጋማሽ ሲሆን እርሳቸው ብቻቸውን ከሚያደርጉት የስብከተ ወንጌል ተልእኮ በተጨማሪ ሌሎችንም ለዚህ ተልእኮ ለማሳወቅ ይችሉ ዘንድ እንደ ሐይቅ እስጢፋኖስ አመቺ የሆነ ገዳማዊ ቦታ ለመመሥረት ወደ ደብረ አስቦ ገቡ። አቡነ ተክለ ሃይማኖት በዚህ ገዳም በተጋድሎ መኖራቸው በየአካባቢው እየተሰማ ብዙ መነኮሳት ተሰባሰቡ። እርሳቸውም እመቤታችንን ይወዱ ስለነበር በዋሻው እኩሌታ በሰሌን ጋርደው ታቦተ ማርያምን አኑረው ነበር። በእኩሌታው ደግሞ እርሳቸው ከአሥራ አምስት ደቀ መዛሙሮቻቸው ጋር ይኖሩ ነበር። አቡነ ተክለ ሃይማኖት በደብረ አስቦ ለ29 ዓመታት ኖረዋል።

ብሔራዊ ኃላፊነቶች በሀገርና በቤተክርስቲያን

- ❖ በነአኩቹ ለአብና ይኩኖ አምላክ በተፈጠረው የስልጣን ሽኩቻ የእርስ በርስ ጦርነት ተነስቶ ሀገሪቱ ስትታመስ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ገላግለዋል።ይኩኖ አምላክ ሲነገሥ ጳጳስ ስላልነበር የቀቡት አቡነ ተክለ ሃይማኖት ናቸው።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በወላይታ ባደረጉት ታላቅ የሐዋርያነት ሥራ ሕዝቡ "ጨፄ"በወላይትኛ ሽማግሌ፤ ታላቅ፤ አባት ማለት ነው/ ብሎ ጠርቷቸዋል። ይህ ስምም በኋላ ለደብረ ሊባኖስ አብ ምኔቶች መጠርያ ሆኗል።
- ❖ የግብፁ ሠልጣን ጳጳስ ተሹሞ እንዲመጣ ባለመፍቀዱ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ለአዳዲስ አብያተ ክርስቲያናትና፤ በሞተለሚ ጊዜ የጠፋትንም ለመተካት ታቦት የሚባርክላቸው ሊያገኙ አልቻሉምና። ወደ እግዚአብሔር ቢጸልዩ እግዚአብሔር "በሊቃነ ጳጳሳት እንደሚሾሙ ሌሎች ጳጳሳት ሳይሆን አንተን ግን እኔው ሾምኩህ" በማለት እንደሾማቸው ገድላቸው ይናገራል። በተሰጣቸው ሥልጣናም ሜሮን አናልተው፤ ታቦታትን ባርከው አብያተ ክርስቲያናትን ተክለዋል።

ዕረፍታቸው

- ❖ ዕረፍታቸው በደረሰ ጊዜ ደቀ መዛሙሮቻቸውን "ልጆቼ ሆይ÷ሁሉም መነኮስ መንግሥተ ሰማያት ይገባል ማለት አይደለም። ዓለምን በሚገባ የናቀ ብቻ ይገባል አንጂ። መጀመሪያ የእግዚአብሔር ጽድቁን ብቻ ፈልጉ፤ ጽምና ጸሎትን አዘውትሩ፤ እርስ በርሳችሁም ተዋደዱ፤ ትእዛዛቱንም ጠብቁ" እያሉ ይመክሯቸው ነበር።አንድ ቀንም ጌታችን ተገልጦ እርሳቸውና ሦስት ደቀ መዛሙሮቻቸው በንዳድ በሽታ እንደሚያርፉ ገለጠላቸው። ወዲያውም ሦስት ደቀ መዛሙሮቻቸው በንዳድ በሽታ ዐረፉ።
- ❖ ከዚህ በኋላ ደቀ መዛሙርትን ሰብስበው አባ ኤልሳዕ የገዳሙ አብ ምኔት እንዲሆን ነገሯቸው።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖትም በነሐሴ 24 ቀን በ 99 ዓመታቸው ዐረፉ። መነኮሳቱም በኢታቸው በነበረው ዋሻ ውስጥ ቀበሯቸው።

ማጠቃለያ

- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ወላጃ የሆነ ቦታ ያላቸው ቅዱስ ናቸው። ክርስትናን በደቡብ ኢትዮጵያ በመስበክ፤ ምንክስናን በሸዋና በደቡብ ኢትዮጵያ በማስፋፋት፤ ደቀ መዛሙሮቻቸው በጎንደር፤ በጎጃም፤ በደቡብ፤ በምዕራብና በምሥራቅ ኢትዮጵያ ባከናወኑት ሐዋርያዊ ተልእኮ ለኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ታላቅ ባለ ውለታ ናቸው።
- ❖ ታኅሣሥ 24 ቀን የተወለዱበት፤ ግንቦት 12 ቀን ዐጽማቸው የፈለሰበትና ነሐሴ 24 ቀን ያረፉበት በቤተ ክርስቲያን ይከበራል።

ጻድቁ በግብፅ ቤተክርስቲያን

- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት ከሙሴ ጸሊም ቀጥለው በግብፅ ቤተ ክርስቲያን በቅድስናቸው የሚታወቁ ኢትዮጵያዊ አባት ናቸው። የግብፅ ቤተ ክርስቲያን የልደት ቀናቸውን በበዓልነት ከምታከብርላቸው አራት ቅዱሳን/የጌታችንን፤ የእመቤታችንንና የመጥምቀ መለኮት ቅዱስ ዮሐንስን ጨምሮ/ አንዱ ናቸው።
- ❖ በግብጽ የነበሩ /በዋዲ ኤል ናትሮን/ ኢትዮጵያውያን መነኮሳት የአቡነ ተክለ ሃይማኖትን ተረፈ ዐጽም ወደ ግብፅ አምጥተውታል በማለት ግብፆች ይተርካሉ። በኋላም ተረፈ ዐጽሙ በአሮጌው ካይሮ በሚገኘው የቅድስት ባርባራ ቤተ ክርስቲያን ተዛወረ።
- ❖ በመጨረሻም በታኅሣሥ 24 ቀን 1965 ዓ.ም በብፁዕ ወቅዱስ አቡነ ሺኖዳ ትእዛዝ በእስክንድርያ ወደሚገኘው የአቡነ ተክለ ሃይማኖት ቤተ ክርስቲያን እንዲዛወር ተደረገ።

ከታሪኩ የተወሰዱ ትምህርቶች

- ❖ በእኛም ሕይወት በግል ጉዳዮቻችን ተጠምደን÷ለሌሎቹ ሕመምና ችግር ትኩረት ሳንሠጥ እናሳልፋለን። የጻድቁ ተክለሃይማኖት ቤተሰቦች በቅዱስ ሚካኤል ቀን ችግራችንን ይረዱ ነበር። የቅዱሳን መታሠቢያ ቀናት ሌሎችን መርዳትን ያስታውሠናል። በዚህም በረከትን እንቀበልበታለን። "የጻድቅ መታሠቢያ ለበረከት ነውና።" ምሳ. 10÷7
- ❖ ቅዱስ ሚካኤል የጻድቁ ተክለሃይማኖት ጠባቂ መልእክ ነበር። ጻድቁም እንደቤተሰቦቻቸው ያከብሩት ነበር። እኛም ከቤተሰቦቻችን የተቀበልነውን መልካም ነገር መልቀቅ የለብንም። በመጽሐፍ ቅዱስም እንዲህ ተብሏል "ልጄ ሆይ የአባትህን ምክር ስማ÷የእናትህንም ሕግ አትተው፤ ለራስህ የምገስ ዘውድ ለአንገትህም ድሪ ይሆንልሃልና።" ምሳ 1÷8-9 ቅዱስ ጳውሎስም "እንደ አባቶቼ አድርጎ በንጹሕ ሕሊና የማመልከውን እግዚአብሔርን አመሰግናለሁ።" 2ኛ ጢጥ. 1÷3 ብሏል።
- ❖ አቡነ ተክለ ሃይማኖት እግዚአብሔር በጠራቸው አገልግሎት በትጋትና በታማኝነት የተሰለፉና ለዓለም ብርሃን የሆኑ ናቸው።እኛም በታማኝነት እና በትጋት መኖርን በህይወታችን ለመተግበር ከዛሬዋ እለት መጀመር አለብን።

ይቆየን።